

GENT EN DE ENGELSEN (VERVOLG EN SLOT)

Gent en de Gentenaren zijn herhaaldelijk door vreemde toeristen en reizigers beschreven geworden, oppervlakkig en tamelijk literair door mensen die er slechts een paar dagen of uren doorwandelden, soms zeer scherp en psychologisch juist door historici, politici, dichters, kunstenaars of sociologen die er een tijdlang verbleven, de atmosfeer van de stad inademden, contact zochten met de bevolking, het verleden en de nijverheid bestudeerden samen met de zeden en het karakter van de Gentenaren.

De Engelsen die het lange tijd bij de Baedekerstijl hielden, zijn nooit lyrische bezingers geweest van hetgeen er buiten hun eiland te zien is; de beschrijving van onze stad door Britse reizigers of auteurs komt dan ook zelden voor. Enkele jaren geleden maakte Patricia Carson een gelukkige uitzondering op de regel met haar sympatiek boek "The fair face of Flanders" waarin zij nogal grondig uitweidde over Gent. Een andere, misschien minder gelukkige maar in elk geval originele uitzondering was de XIXe-eeuwse schrijver Southey die in 1815 de Nederlanden bezocht en heel wat belangstelling overhad voor Gent in zijn *Journal of a tour in the Netherlands*, één van de meer dan honderd werken die deze vruchtbare en in zijn tijd hoogst aangeprezen Hofdichter neerpende.

Interessant is zijn beschrijving van de Nederlanden, waarvan Dr Cordemans ons enkele jaren terug een uitstekende vertaling bezorgde onder de titel "Wij schreven 1815..." omdat Southey ziet, redeneert, beoordeelt en schrijft als een rasecht Engelsman, d.w.z. iemand voor wie zijn vaderland het aards paradijs is en al het overige van de aardbol een soort spijtige vergissing van de zevende dag van de Schepping doodmoe geworden God. Aldus beschrijft Southey niet zozeer de streken en steden die hij bezoekt, dan wel zijn eigen insulair temperament en het karakter van de eeuwige Brit.

Southey is geen oppervlakkig schrijver; hij bekijkt, bestudeert en vergelijkt alles met de nauwgezetheid en de speurzinnigheid van een Sherlock Holmes, en wee hem die onze Engelsman voor een halve duit heeft willen bedriegen, want zoiets gebeurt natuurlijk niet in het land van de gentlemen.

Er zijn nochtans enkele domeinen waar hij zich wel gewonnen moet geven en waar hij niet anders kan dan toegeven dat het beter is dan op zijn eiland. Aldus is Southey die een lekkerbek is, vol lof voor al hetgeen hij in Vlaanderen mag binnensmullen. Moest hij de vervloekte Engelse keuken boven de onze hebben gesteld, dan hadden wij hem zeker met zijn boek naar de bliksem laten lopen.

En toch weet onze Engelse haarkliever er steeds nog iets op te vinden om de lofwoordjes die na een heerlijke maaltijd uit zijn welgevulde maag opwellen, door wat Engelse kritiek te temperen: de boterhammen zijn de beste die men wensen kan, schrijft hij - en met Engelse inkt geschreven is dat een heel complement - maar die boter wordt niet op een even keurige wijze opgediend als in het westen van Engeland!

De Vlaamse waardin heeft hij op zijn Jordaans gezien, zij steeds “dik, goedgehumeurd en familiaar”. Zoals elke Britse toerist die naam waardig, is hij één en al bewondering voor Brugge, een stad die hij wel graag als souvenir over het Kanaal had meegenomen. Gent daarentegen heeft Southey verwenst en dan nog zonder typical Brits flegme en humor. Er moet hem ergens in een restaurant van Koornmarkt of Veerleplein een Gentse stoverij of hutsepot zwaar op de maag zijn blijven wegen, want hij vergelijkt onze stad met een modern Sodoma. “De bruggen, schrijft hij, zijn alle van hout en maken de stad niet schoner. Het schijnt integendeel dat zij de onveiligheid van de inwoners aanzienlijk hebben verhoogd en wel op een verschrikkelijke manier. De laatste tijd hadden schurken de gewoonte aangenomen bij avondschemering, dwars over de bruggen koorden te spannen. Aldus deden zij de voorbijgangers struikelen, bestalen en vermoordden ze en wierpen hun lichamen in het water. Uit oorzaak daarvan werd verleden jaar bevel gegeven schildwachten op te stellen bij de bruggen, maar zij zagen er geen en de stad is slecht verlicht.

Dit feit in aanmerking genomen, schijnt de politie hier blijkbaar niet te deugen. Nochtans heeft geen stad een strengere bewakingsdienst nodig, want de zeden zijn hier afschuwelijk verdorven.

Op dit ogenblik zitten er 940 mensen in het verbeteringshuis”! De Gentenaren deugen dus niet, de politie ook niet en de vreemde bezettingstroepen nog veel minder; “de Hannoveranen” zijn hier niet gaarne gezien; men noemt ze “de Hannoveraars”; het gedrag van de Pruisen tegenover de vrouwen is nog slechter dan dat van de Fransen”!

Zou er dan niemand in deze afschuwelijke stad deugen? Toch wel, Southey heeft een grondige onderzoek ingesteld vooraleer tot de (voor hem) logische conclusie te komen: “Onze waard zegt dat er nooit genoeg kan gedaan worden voor de Engelsen”! En koning Willem? Ja, die zou wel populair kunnen geweest zijn indien zijn zoon, in plaats van met een Russische prinses, met een Engelse prinses ware gehuwd!

Het Begijnhof dat hem Brugge en zijn atmosfeer in het geheugen moet roepen, vindt hij heerlijk; enkel spijt het hem dat het blozend begijntje dat hem rondleidt niets kan vertellen over de oorsprong van haar orde en van de begijnhoven.

Er is nog heel wat te vertellen over de banden die in de loop van onze geschiedenis tussen Gent en Groot-Britannië hebben bestaan, doch verleden week hebben wij onze bijdrage beëindigd met een “Slot volgt” zodat wij woord moeten houden; wij zullen dan nog enkel het feit aanhalen van het bezoek dat koningin Victoria aan onze stad bracht, een staatsbezoek dat wel enigszins het officieel bezoek in herinnering bracht dat koningin Elisabeth onlangs aan Parijs bracht en dat voor de journalisten aanleiding gaf tot het aanhalen van enkele van die typische Engelse “details” die ons belachelijk voorkomen maar die voor een Engelsman van kapitaal belang zijn, als bv. de anekdote dat koning Elisabeth het water om haar cup of tea klaar te maken, uit London had meegenomen. In een land waar over de gebroken poot van een straathond evenveel wordt geschreven als over het gebroken been van een Premier, komt dat allemaal zeer normaal en logisch voor.

Elisabeth is tijdens haar bezoek van de “Entente cordiale” te Parijs even uncle Edward gaan bezoeken: in 1843 kwam Victoria naar Frankrijk, om de sporen van Waterloo uit te wissen en de basis van deze Entente cordiale te werpen, doch zij wou ook even over België om uncle Leopold een bezoek te brengen. Zij was toen nog niet de zwaarlijvige koningin maar een frisse blondine van 24 jaar die haar theewater niet had meegenomen, maar die zich door het protocol verbod zag opleggen de nacht door te brengen op vreemd grondgebied! De heren van het Hof hadden er al vlug een oplossing op gevonden: elke avond zou Victoria haar jacht vervoegen even buiten de territoriale wateren van Oostende en zou dus rustig kunnen slapen en dromen op Engels grondgebied. Een etappe te Gent werd zo onverwachts en bliksemsnel in kannen en kruiken gegoten dat vooraleer de stedelijke overheden gelegenheid hadden gekregen een programma ineen te timmeren, Leopold I reeds in het Zuidstation te Gent arriveerde op weg naar Oostende om er zijn dierbare nicht te onthalen. Het College, dat toch iets van de zaak afwist, had een concert voorzien: “Het schijnt, schreef de Gazette van Gent, dat er een concert in onzen schoonen schouwburg zal gegeven worden indien de vorstin hier komt”, en zulks op een ogenblik dat de Brugse magistraat reeds alle nodige schikkingen had genomen om de jonge koningin een triomfantelijk onthaal te verzekeren.

Toen zij vernamen dat Brugge de nodige schikkingen trof, geraakten onze schepenen in paniek en kwamen in spoedvergadering op het stadhuis bijeen: de directeur van de Schouwburg zou ijlings naar Brussel moeten trekken om er artiesten te contacteren; hij zou zijn orkest het God save the Queen aanleren; men deed beroep op alle plaatselijke manschappen, dekenijen, enz., om de straten met veel licht en kleur te versieren en een historicus vond zelfs de gewenste slogan voor een zegeboog; Philippine van Henegouwen 1343 - Victoria van Engeland 1843”.

De plechtige ontvangst leek enigszins op een Jaarbeurs van Vlaanderen waar men vijf minuten vóór de opening nog volop aan het timmeren en schilderen is, doch tiptop waren legerfanfare, overheden, politie en brandweer; kortom al wat te Gent een uniform droeg, net op post aan het Zuidstation om op 16 september de koninklijke trein te zien binnenrijden.

Het programma had men inmiddels als een saus wat aangelengd; bezoek aan de hoofdkerk, aan het Begijnhof, aan het kersvers gerechtshof, aan het Casino, de Aula van de Universiteit en dan een galaconcert in de Schouwburg dat om 20 uur een einde zou moeten nemen opdat her Gracious Majesty nog tijdig de laatste trein naar Oostende zou kunnen halen teneinde veilig op Britse bodem de nacht te kunnen doorbrengen zonder gevaar besmet te worden door de zwoele nachten van Europa.

Op 16 September waren de klokken sedert meer dan een uur aan 't luiden en de kanonnen van de Citadel aan 't bulderen toen de koninklijke trein met een uur vertraging het Zuidstation binnenreed en de koningin met de shakehands aan de overheden mocht beginnen.

Koning Leopold die een wijze man was en die wist dat de Orangisten het bezoek wilden saboteren, had vooraf verklaard dat geen enkele redevoering zou worden afgestoken, hetgeen een gelukkige maatregel was.

Al wie een instrument kom bespelen stapte in de stoet mee en gaf katoen, zoals men te Gent zegt, om gebeurlijk de stem van de tegenmanifestanten te overdonderen, doch het bleek volkomen nutteloos; de toeloop en de geestdrift waren geweldig: meer dan 100.000 mensen van rand- en buitengemeenten waren naar Gent gestroomd om de jonge vorstin toe te juichen. Het programma liep van een leien dakje af: in de hoofdkerk bewonderde Victoria het Lam Gods (dat Elisabeth I eens had willen bemachtigen), de doopvont van Keizer Karel (die de echte doopvont niet is) en de kandelaars van Karel I waarover wij het onlangs hadden. Victoria en haar gemaal, Albrecht, waren in hun nopjes met hun bezoek aan het Begijnhof, trokken nog naar de Academie en de andere door het programma voorziene gebouwen. In de Schouwburg, waar men de troon van Jozef II had gesleurd, werd het concert geopend "met een wals op het air van God save the Queen".

Alles bijeen werd het een triomf voor Victoria en vooral voor Leopold I. Enkel het Orangistisch dagblad "Le Messenger de Gand et des Pays-Bas" bleef woedend na het staatsbezoek. Schrijvende over de galavoorstelling in de Schouwburg, had het over "deux énormes chiffons, l'un aux couleurs brabançonnnes, l'autre aux couleurs britanniques pendent de chaque côté de la scène".

Wij zetten hier een eindpunt achter deze lange reeks bijdragen. Wij zouden nog veel kunnen vertellen over Gent en de Engelsen, over onze banden in de twee wereldoorlogen, over Warneford die een Duitse Zeppelin boven St.-Amandsberg neerschoot, maar het zou ons allemaal te ver brengen.

Een anekdote nochtans om deze reeks bijdragen met wat Engelse humor af te sluiten. Het gebeurde in 1944 in een restaurant van de stadskuij; een vooraanstaande van het stadsbestuur begroette in het Engels, dat nogal gebrekkig was, een vooraanstaande van de Engelse regering en wanneer de speech ten einde was, fluisterde de Engelsman met Engelse humor zijn tafelgenoot in het oor: “Ik wist niet dat het Gents zo sterk op het Engels geleek”.

Pierre Kluyskens